

**A KÖZFORGALOMBAN DOLGOZÓ
GYÓGYSZERÉSZEK VÉLEMÉNYE A
GYÓGYSZERTÁRI SZOLGÁLTATÁSOKRÓL ÉS A
GYÓGYSZERTÁRI VAKCINÁCIÓRÓL**

Készítette

a Magángyógyszerészek Országos Szövetsége (MOSZ)

és a Hálózatban Működő Gyógyszertárak Szövetsége (HGYSZ)

a Szinapszis Kft. közreműködésével

A Magángyógyszerészek Országos Szövetsége (MOSZ) és a Hálózatban Működő Gyógyszertárak Szövetsége (HGYSZ) 2021 végén felmérést végzett gyógyszertárban dolgozó gyakorló gyógyszerészek körében a gyógyszertári szolgáltatásokról, valamint a gyógyszertári vakcinációról alkotott véleményükről.

A felmérésben résztvevő gyógyszerészek magas száma és területi, valamint demográfiai megoszlása alapján kijelenthetjük, hogy ugyan felmérésünk nem reprezentatív, a kapott eredmény jól tükrözi a gyógyszerészek általános véleményét a gyógyszertári szolgáltatásokkal és a vakcinációval kapcsolatban.

Az eredmények azt mutatják, hogy a gyógyszerészek alapvetően nyitottak a gyógyszertári szolgáltatásokra és fontosnak tartják azokat, főleg a fiatalabbak és a nagyobb városokban dolgozók. A gyógyszertárak több mint felében jelenleg is elérhető valamilyen szolgáltatás a lakosság részére, ugyanakkor a gyógyszerészek szerint ezek kevésbé járulnak hozzá a hosszú távú fenntarthatósághoz.

A gyógyszerészek több, mint kétharmada nyitott lenne új szolgáltatás bevezetésére a gyógyszertárban, a legtöbben a házipatika átvizsgálásával és a gyógyszeres terápia menedzsmenttel foglalkoznának. A gyógyszerészek fele új szolgáltatásként a vakcinációt is bevezetné a gyógyszertárában.

A gyógyszerészek többsége szerint a gyógyszertári vakcináció bevezetése növelné a gyógyszerészek presztízsét és a gyógyszertárak elismertségét a társadalom szemében. Emellett véleményük szerint növelni lehetne az oltási hajlandóságot, és csökkenteni az egészségügyi ellátórendszer leterheltségét.

A kapott válaszok alapján a szolgáltatás sikeres bevezetésénél nagy figyelmet kell majd fordítani a finanszírozás kérdésre, valamint a személyi, tárgyi és építészeti feltételek meghatározására. Az is kiderült, hogy a továbbképzésen való részvétel nem jelent majd akadályt.

Nagy problémát jelenthet viszont a gyógyszertári munkaerőhiány, valamint az, hogy a gyógyszerészek egy jelentős része nem tekinti a vakcinációt a gyógyszerészi hivatás részének.

Emellett sokan tartanak attól, hogy a szolgáltatás nyújtása során a nem kívánatos oltási reakciók miatt sürgősségi ellátást kell majd biztosítaniuk.

Ez az eredmény egy erős jelzés a gyógyszerészek részéről, mely azt mutatja, hogy mindenképpen foglalkoznunk kell a felmerült problémákkal. Ezek nagy része alapos tervezéssel, célzott képzésekkel és részletes tájékoztatással kezelhetőnek tűnik. A protokollok kidolgozásánál és a feltételek meghatározásánál figyelembe kell venni a gyógyszerterek lehetőségeit és terhelhetőségét is.

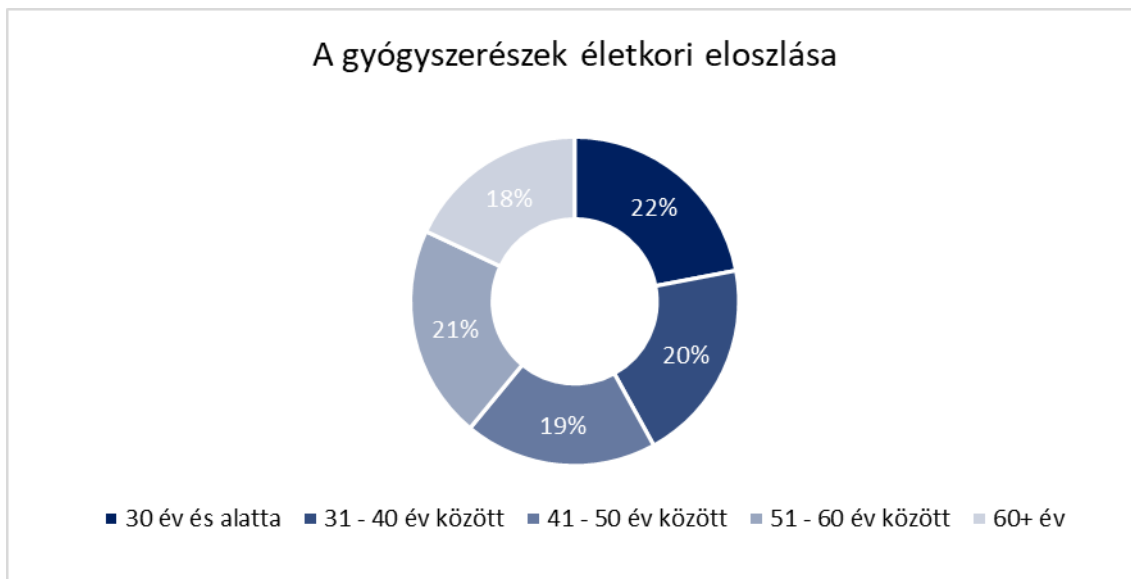
A kutatás egyik legnagyobb érdeme, hogy sikeresen feltérképezte a gyógyszerészek hozzáállását és véleményét a szolgáltatásokhoz és a gyógyszerertári vakcinációhoz. Azonosította a problémás pontokat, és rávilágított azokra a szempontokra, melyekre kiemelt figyelmet kell majd fordítani a vakcináció sikeres bevezetéséhez.

A Magángyógyszerészek Országos Szövetsége (MOSZ) és a Hálózatban Működő Gyógyszertárak Szövetsége (HGYSZ) a Szinapszis Piackutató közreműködésével 2021 októberében és novemberében felmérést végzett független és hálózatos gyógyszertárban dolgozó gyakorló gyógyszerészek körében a gyógyszertári szolgáltatásokról, valamint a gyógyszertári vakinációról alkotott véleményükről. A kutatásban a MOSZ tagságát alkotó gyógyszerészek és a HGYSZ-t alkotó tagvállalatok gyógyszertáraiban dolgozó gyógyszerészek vettek részt. A felmérés a módszertan miatt nem reprezentatív, de a résztvevők magas száma miatt a megfogalmazott vélemények mérvadónak tekinthetők.

A kutatás elkészítésének célja az volt, hogy felmérjük a gyógyszerészek hozzáállását a gyógyszertári szolgáltatásokhoz. A kérdőív segítségével feltérképeztük, hogy milyen jelentőséget tulajdonítanak a szolgáltatásoknak a gyógyszerészi hivatásban, és hogy milyen szolgáltatásokat nyújtanak jelenleg. A jövőre vonatkozóan megkérdeztük őket arról is, hogy milyen új szolgáltatásokat vezetnének be szívesen a gyógyszertárak napi gyakorlatába, és ehhez milyen feltételeknek kellene teljesülnie. A járványhelyzetre tekintettel az új szolgáltatások közül kiemelten foglalkoztunk a gyógyszertári vakinációval. A felmérés választ adott arra, hogy a gyógyszerészek milyen előnyöket látnak a gyógyszertári védőoltás beadásban, és hogy mik azok a problémák, melyeket meg kell oldani a szolgáltatás sikeres bevezetéséhez.

A KUTATÁSBAN RÉSZT VEVŐ GYÓGYSZERÉSZEK SZÁMA ÉS DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

A kutatásban összesen 584 fő gyógyszerész vett részt, akiknek háromnegyede (76%-a) gyógyszerértárvezető vagy döntéshozó, míg egynegyede (24%-a) beosztott gyógyszerész volt. A válaszadók életkora egyenlő arányban oszlott meg az öt korcsoport között.

A korcsoportokhoz hasonlóan a felmérésben résztvevő gyógyszerészek gyógyszerértárai is egyenletesen fedték le a különböző településtípusokat. A gyógyszerértárok 24%-a Budapesten, további 24%-a megyeszékhelyeken található, 27%-a 10 ezer fő feletti városokban működik, míg ugyancsak 24%-a 10 ezer fő alatti települések lakóit látja el gyógyszerkészítményekkel. A kutatásban a női válaszadók voltak jelentős többségben (71%), ami megfelel az ágazatban tapasztalható általános aránynak.

A GYÓGYSZERÉSZEK VÉLEMÉNYE A GYÓGYSZERTÁRI SZOLGÁLTATÁSOKRÓL

A gyógyszerértárok legfontosabb feladata a gyógyszerek, tápszerek, gyógyászati segédeszközök és egyéb termékek kiszolgálása a lakosság részére. Ezt az egészségügyi és kereskedelmi tevékenységet egészítik ki a gyógyszerértári szolgáltatások, melyek szintén hozzájárulnak a betegségek gyógyításához, megelőzéséhez és a lakosság egészségének megőrzéséhez. Kutatásunk elején azt mértük fel, hogy jelenleg milyen a gyógyszerészek általános hozzáállása a gyógyszerértári szolgáltatásokhoz.

Elsőként azt érdemes megvizsgálni, hogy a gyógyszerészek szerint mekkora a jelentősége a gyógyszerértári szolgáltatásoknak a gyógyszerészi hivatásban. A válaszadók több mint fele (54%)

szerint ezek a szolgáltatások jelentős szerepet töltenek be a hivatásban, és csupán kevesebb mint egyötödük (19%) válaszolta azt, hogy ezek nem lényegesek. Korosztályos megoszlást tekintve leginkább a 30-40 év közötti fiatalok értékelték nagyra a szolgáltatások jelentőségét (66%), akiket a 30 év alatti korcsoport követett (60%). A válaszadók közül az 50 év feletti gyógyszerészek esetében viszont csak kevesebb mint 45% tartotta fontosnak ezeket a szolgáltatásokat.

Arra a kérdésre, hogy a gyógyszerészek személy szerint is részt vennének-e a gyógyszerértékesítési szolgáltatások nyújtásában, a válaszadók 58%-a nyilatkozott egyetértően. Ebben a kérdésben is a 30-40 év közötti gyógyszerészek a legnyitottabbak a szolgáltatások iránt, egy ötfokozatú skálán 42%-uk jelölte meg a legmagasabb értéket a válaszában.

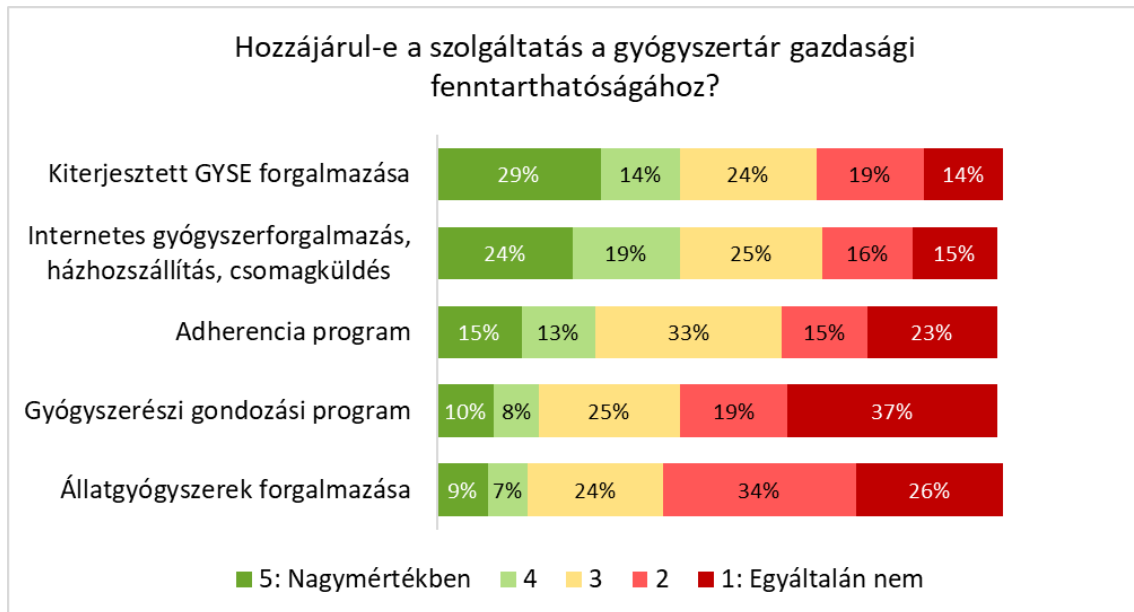
A gyógyszerészek gyógyszerértékesítési szolgáltatásokhoz való hozzáállásának fényében érdemes megvizsgálni, hogy jelenleg milyen szolgáltatásokat nyújtanak a gyógyszertárak. A válaszadó gyógyszerészek közel kétharmada (64%-a) dolgozik olyan gyógyszertárban, amely jelenleg is nyújt valamilyen szolgáltatást a betérő betegek számára a gyógyszerek expedíálása mellett.

Az érintett gyógyszertárak közül a legtöbben állatorvászati készítményeket forgalmaznak, és a patikák közel harmada vesz részt gyógyszerészi gondozási programban. A további, de kevésbé jellemző szolgáltatások közé tartozik az internetes gyógyszerforgalmazás, a kiterjesztett GYSE termékek forgalmazása, valamint az adherencia programban való részvétel.

Az internetes gyógyszerforgalmazáshoz kapcsolódóan meg kell jegyezzük, hogy a felmérés idején a jogszabályi rendelkezések még lehetőséget adtak a gyógyszerek csomagküldéssel történő kiszolgáltatására.

Azoktól a gyógyszerészekről, akik az adott tevékenységet végzik is, külön megkérdeztük, hogy véleményük szerint a nyújtott szolgáltatások milyen mértékben járulnak hozzá a gyógyszertárak hosszú távú gazdasági fenntarthatóságához.

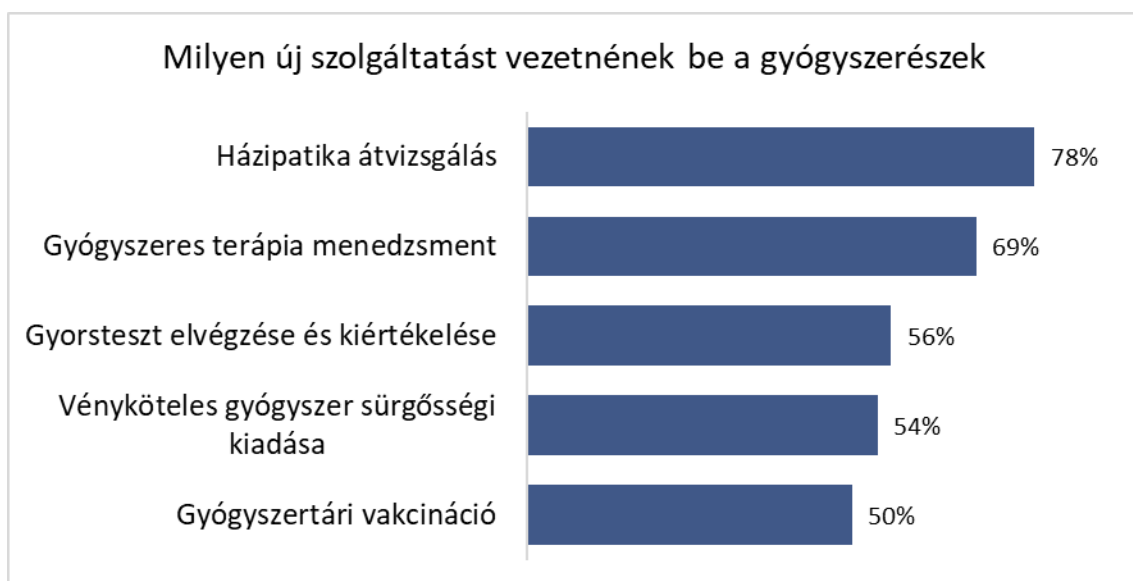
Annak ellenére, hogy csak minden tizedik patikánál érhető el, a legnagyobb arányban a kiterjesztett GYSE forgalmazással kapcsolatban nyilatkozták azt a gyógyszerészek, hogy az nagymértékben hozzájárul a gyógyszertár gazdasági fenntarthatóságához (az 58 gyógyszerész több mint negyede). A kérdőív felvételének idején még volt lehetőség az internetes gyógyszerforgalmazáshoz kapcsolódó csomagküldésre, melyet nagyjából a gyógyszertárak ötöde végzett. A kérdőívet kitöltő, internetes gyógyszerforgalmazással foglalkozó 124 gyógyszerész 24%-a szerint ez a tevékenység nagymértékben segített a szükséges bevételek megteremtésében. A kognitív gyógyszertári szolgáltatások közül az adherencia programnál a 39 gyógyszerész 15%-a, míg a gyógyszerészi gondozási programnál a 147 válaszadó 10%-a gondolta úgy, hogy nem csak szakmailag, de anyagilag is megéri foglalkozni ezzel a tevékenységgel. Annak ellenére, hogy a legtöbb gyógyszerész az állatgyógyszerek forgalmazását jelölte meg a nyújtott szolgáltatások közül, 235 válasz alapján mindössze 9% gondolja azt, hogy ez anyagilag is megéri a gyógyszertárnak.

A már meglévő szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok felmérése után azt is fontosnak tartottuk megkérdezni, hogy milyen a gyógyszerészek hozzáállása az újabb gyógyszerügyi szolgáltatások bevezetéséhez.

A gyógyszerészek alapvetően nyitottak: a válaszadók több mint kétharmada (70%) bővítené az elérhető szolgáltatások körén. Emellett a kutatásban résztvevők 74%-a szerint ezek az újítások hozzájárulhatnak a gyógyszerészek kedvezőbb lakossági megítéléséhez.

Az új szolgáltatások bevezetéséhez kapcsolódó feltételek teljesítésénél nem jelentene problémát a továbbképzés, tízből nyolc gyógyszerész (81%) nyilatkozott úgy, hogy részt venne rajta. Viszont gondot okozna az, ha a személyi és tárgyi feltételeknek való megfelelés esetleges költségeit a gyógyszerésztárnak kellene viselnie. Ebben az esetben a gyógyszerészeknek csak kevesebb mint az egyharmada (31%) lenne hajlandó bevezetni az új szolgáltatást.

Az új szolgáltatásokra nyitott gyógyszerészekről egy külön kérdésben arra is rákérdeztünk, hogy ők milyen új szolgáltatást vezetnének be a gyógyszerésztárukba.

Az öt legnépszerűbb szolgáltatás közül a legtöbben a házipatika átvizsgálását és a gyógyszeres terápia menedzsmentet részesítik előnyben a lehetséges új szolgáltatások közül. Emellett a gyógyszerészek több mint fele véli úgy, hogy a gyógyszerügyi gyorsvizsgálatok elvégzése és értékelése, a vényköteles gyógyszer sürgősségi kiadásának lehetősége, valamint a gyógyszerügyi vakcináció bevezetése is megfelelő lehetőség lenne a szolgáltatások bővítésére.

Jelenleg több mint 40 országban számít napi gyakorlatnak, hogy a gyógyszertárakban olyan szabadon választható védőoltásokat adnak be a felnőtt lakosság részére, mint például az influenza vagy egyéb megbetegedések elleni nem kötelező felnőttkori védőoltások. A koronavírus-járvány elleni küzdelemben is nagyon hamar a védekezés egyik legfontosabb eszközeivé váltak a védőoltások, azonban a tömeges oltások tovább terhelik az egyébként is túlterhelt egészségügyi ellátórendszereket. Az elmúlt másfél évben több európai országban engedélyezték a gyógyszertári vakcinációt, például Lengyelországban, Olaszországban és Franciaországban.

Azokban az országokban, így hazánkban is, ahol még nincs bevezetve a gyógyszertári vakcináció, napirendre került az a kérdés, hogy hogyan lehetne ezt a szolgáltatást megvalósítani. Ezért mértük fel a gyógyszertárban dolgozó gyógyszerészek véleményét kifejezetten ezzel az új lehetséges szolgáltatással kapcsolatban.

Arra a kérdésre, hogy bevezetné-e a gyógyszertári vakcinációt a saját gyógyszertárában vagy abban a gyógyszertárban, ahol dolgozik, a válaszadók kereken fele válaszolt igennel. Ezzel kapcsolatban inkább a fiatalok nyitottabbak, a 30 év alattiak 56%-a vezetné be ezt a szolgáltatást, míg a 60 év feletti gyógyszerészeknek már csak a 39%-a. Emellett sokkal inkább támogatják a bevezetést a fővárosban és a nagyobb városokban, valószínűleg nem függetlenül attól, hogy ezeken a helyeken jobban adottak lehetnek bizonyos feltételek (például személyi, tárgyi és építészeti feltételek).

A kérdőívben nem csak azt kérdeztük meg a gyógyszerészektől, hogy bevezetnék-e a szolgáltatást vagy sem, hanem lehetőséget adtunk arra is, hogy megadják a döntésüket befolyásoló személyes indokokat is. A szolgáltatást bevezetők közül 97 fő, míg az elutasítók közül 189 fő osztotta meg a véleményét ezzel kapcsolatban.

Az igennel válaszolóknak 36%-a a szakmai elismertség növelése miatt vezetné be a szolgáltatást, míg 35%-a szerint az elérhetőség kiterjesztésével lehetne tehermentesíteni az alapellátást és más egészségügyi szolgáltatókat, 11% pedig a bevételi források növelése érdekében bővítené. Tehát a válaszokból egyértelműen látszik, hogy a gyógyszerértári vakcináció, mint szolgáltatás a gyógyszerészek számára inkább a presztízsz és az elismerés növelése céljából lenne fontos.

Nagyon fontos kérdés az is, hogy a gyógyszerészek fele milyen indokok miatt nem vezetné be a vakcinációt.

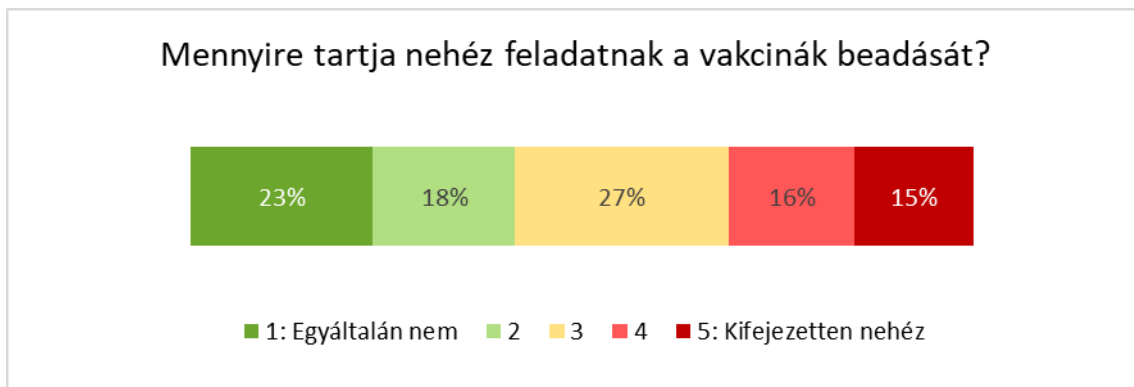

A kutatás egyik legfontosabb eredménye az, hogy az elutasítás okára válaszolók kicsit több mint egyharmada szerint a vakcináció nem tartozik a gyógyszerészi kompetenciák közé, ezt a feladatot az orvosoknak és az ápolóknak kellene végezniük.

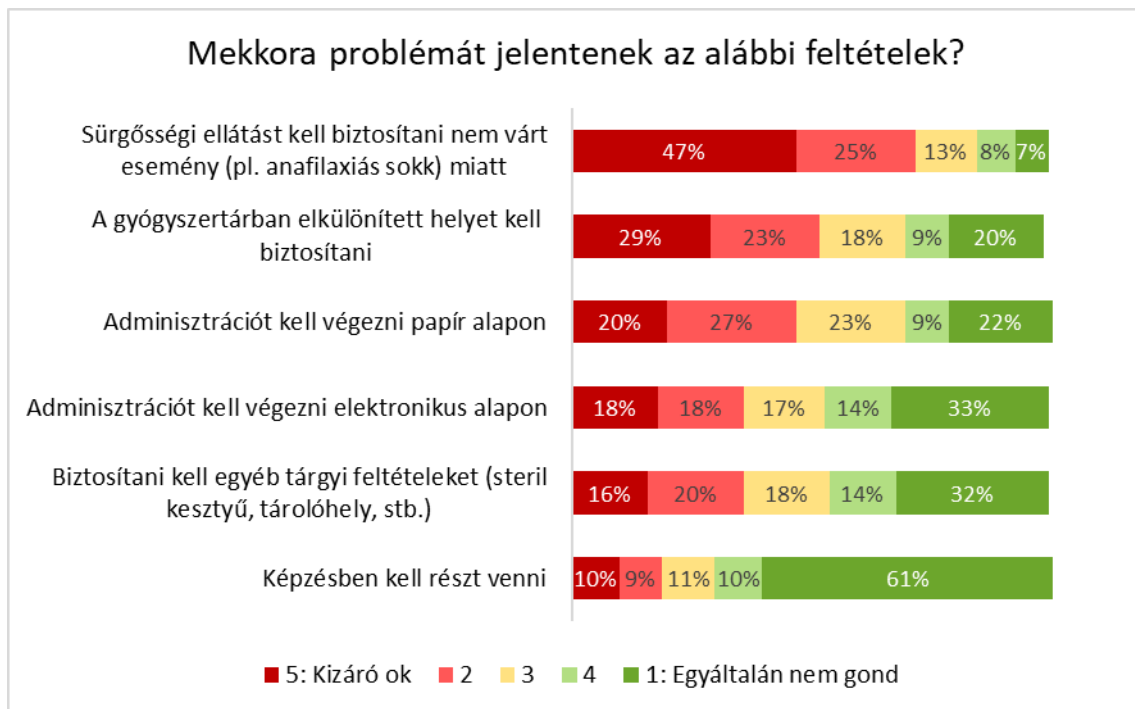
Emellett sokan ellenzik a szolgáltatás bevezetését a személyi, tárgyi és építészeti feltételek hiánya miatt. 39% válaszolta azt, hogy nincs rá elég munkaerő és kapacitás, míg 19% szerint nincs erre alkalmas helyiség a gyógyszertárban, illetve nem állnak rendelkezésre a megfelelő tárgyi eszközök. Továbbá a gyógyszerészek 15%-a tart attól, hogy olyan súlyos oltási reakció lépne fel a gyógyszertárban, amit nem tudna kezelni.

A gyógyszertári oltások sikeres bevezetésének egyik fontos feltétele, hogy legyenek olyan gyógyszerészek, akik be is adják a vakcinákat a gyógyszertárakban. Kutatásunk alapján a gyógyszerészeknek pontosan a fele (50%) venne részt személy szerint az oltások beadásában. Érdekes, hogy azoknak a gyógyszerészeknek a 9%-a, akik egyébként támogatják ennek a szolgáltatásnak a bevezetését, nem tudna vagy nem akarna személyesen részt venni benne.

A személyes részvételi hajlandóság mellett azt is felmértük, hogy a gyógyszerészek mennyire tartják nehéz feladatnak az oltások beadását. A kapott válaszok alapján ebben a kérdésben nagyon megosztottak a gyógyszerészek. 31% szerint a védőoltások beadása inkább nehéz vagy nagyon nehéz feladat, míg 41%-uknak ez nem jelentene problémát.

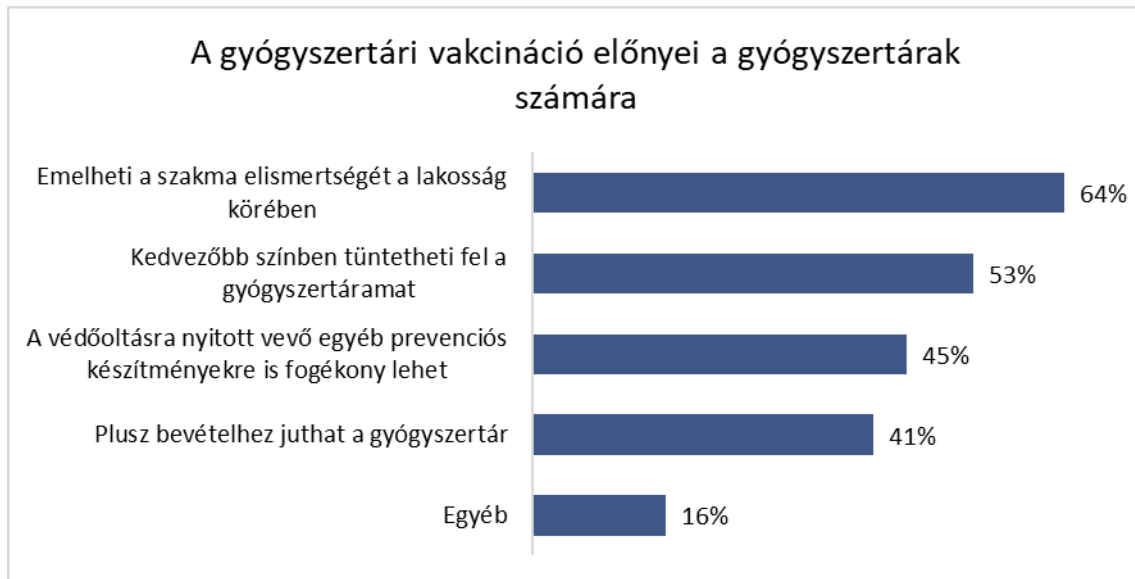
Ahogy az eddigi eredményekből láthattunk, a gyógyszerészek egy részét nem csak a vakcina beadásának nehézsége tartja vissza a szolgáltatás bevezetésétől. Kutatásunkban megvizsgáltuk azt is, hogy a gyógyszerészek meglátása szerint mely tényezők jelentenének nehézséget, ha bevezetnék a vakcinációt a saját gyógyszertárukban vagy a munkahelyükön.

A gyógyszerészek majdnem háromnegyede tart attól, hogy a nem kívánatos oltási reakciók következtében sürgősségi ellátást kellene biztosítani a gyógyszertárban. Ez abból a szempontból érthető eredmény, hogy a gyógyszerészek túlnyomó többségének jelenleg nincsen gyakorlati tudása és tapasztalata az oltási reakciók kezelésében.

A gyógyszerészek 52%-a szerint gondot okozhat az officinában az elkülönített hely biztosítása, aminek az oka valószínűleg az, hogy ez jár a legnagyobb átalakítással a gyógyszertárban. Az adminisztráció növekedése is problémát jelent a gyógyszerészeknek, 47%-nak a papír alapú, míg 36%-nak az elektronikus nyilvántartás vezetése jelentene terhet.

Végezetül arra is rákérdeztünk a gyógyszerészeknél, hogy a nehézségek ellenére milyen előnyökkel járhatna ennek a szolgáltatásnak a bevezetése a gyógyszertárak számára.

A gyógyszerészek nagy része szerint a vakcináció lehetőségének megteremtése általánosan emelné a gyógyszerészek elismertségét a társadalomban. Emellett kicsit több, mint a felük vélekedett úgy, hogy kedvezőbb színben tüntetheti fel a saját gyógyszertárát a betegek szemében.

A gyógyszerészek véleménye alapján a vakcináció bevezetésének nemcsak szakmai, hanem gazdasági szempontból is lenne pozitív hozadéka. 45%-uk úgy véli, hogy a védőoltás miatt betérő betegek nyitottak lennének egyéb prevenciók készítményekre, és 41%-uk szerint a gyógyszertári vakcináció közvetlenül plusz bevételhez tudja juttatni a gyógyszertárakat.

Ez utóbbihoz kapcsolódik az az eredmény, mely szerint a gyógyszerészek háromnegyede (74%) számára megfelelő lenne az a megoldás, hogy a vakcinák árát és a házi orvosoknál vagy az oltópontokon megszokott beadási díjat a betegek fizetnék meg piaci alapon.

Az elmúlt két év tapasztalatai, a felmérés eredményei és a környező országokban bevezetett gyakorlatok alapján a MOSZ és a HGYSZ javasolja a gyógyszerertári vakcináció bevezetését Magyarországon. Úgy véljük, hogy a lépésnek számos előnye lenne a lakosság, az állam és a gyógyszerertárok számára egyaránt.

A lakosság szempontjából pozitív változás lenne, hogy könnyebben és kényelmesebben juthatnak hozzá a védőoltásokhoz, ami segíthet az oltási hajlandóság növelésében. A vakcináció bevezetésével bővülnének a gyógyszerészeti kompetenciák, ami erősítheti a gyógyszerészeti hivatás elismertségét. Ezek mellett az oltás gyógyszerertári szolgáltatásként való nyújtása hozzájárulhat a gyógyszerertárok gazdasági fenntarthatóságához. Az állam számára jelentős segítséget jelenthet, hogy a védőoltások egy részének átvételével csökkennének az egészségügyi ellátórendszer terhei. Emellett az oltási kedv és hajlandóság növekedésével a közegészségügy és a lakosság egészségi állapota is javulna.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyógyszerertári vakcináció bevezetése meghatározott alapelvek mentén történjen. Javasoljuk, hogy a gyógyszerertári vakcinációban a gyógyszerertárok és az oltás beadásában közvetlenül szerepet vállaló gyógyszerészek csak önkéntes alapon vegyenek részt. A szolgáltatást csak 18 év felettek számára lehessen nyújtani, felnőttkori oltások beadásával. Annak a gyógyszerertárnak, amely részt vesz a szolgáltatás nyújtásában, jogszabályban és szakmai protokollban rögzített feltételeknek kell megfelelnie. Javasoljuk, hogy ezt a feltételrendszert gyógyszerészeti szakmai szervezetek bevonásával határozzák meg, a gyógyszerertárok lehetőségeinek és terhelhetőségének figyelembevételével. A vakcinációban részt vevő gyógyszerertári szakdolgozók számára az állam biztosítson ingyenes továbbképzést. Végezetül, a szolgáltatás nyújtására vonatkozzon egységesen meghatározott díj, melyet a szabadáras vakcina díjával együtt az állam és/vagy a beteg fizet meg a gyógyszerertár számára.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Magángyógyszerészek Országos Szövetsége

1135 Budapest, Kerekes utca 9.

Mobil: +36 30 869 3778

Email: info@magangyogyszereszek.hu

Hálózatban Működő Gyógyszertárak Szövetsége

1134 Budapest, Huba utca 10.

Mobil: +36 30 482 8742

Email: hgysz@hgysz.hu